

СТАНИША ТУТЊЕВИЋ О НОВОМ ИЗДАЊУ КЊИГЕ "ТРАЖИМ ПОМИЛОВАЊЕ"

Десанкин живот у поезији

Драган Богучовић

Приређивач пронашао осам песама које песникиња није унела у чувену збирку

КАО случајни одјек недавних спорова око места Десанке Максимовић у школским програмима, код издавачке куће "Свет књиге" управо су изашле две књиге којима се слика о највећој српској песникињи 20. века проширује и још боље утемељује: студија "Лирска мисаоност Десанке Максимовић" Станише Тутњевића и ново, другачије издање знамените збирке "Тра-

рећи да је готово све у тој поезији аутобиографско.

О томе постоји једно Десанкино сећање које се односи на ђачке дане, када је била у дилеми да ли да изађе на ваљевски корзо: "Ја знам да ће тамо неки Раде, који ми се свиђао, бити, али ја почињем да пишем песму, а мени је слађе да пишем песму него да идем њега да видим."

- У њој се, испод тадашњег варварског рушења православних богомоља у Хрватској, снажном сугестијом драматично оцртава и оживљава палимпсест страшних приказа масовног усташког покоља извршеног 29. јула 1941. у православној цркви у Глини. У тој поеми наталожила се она унутрашња негативна сила и енергија која се одметнула и преобразила у демонску, распамећену самоубилачку снагу деструкције и уништења, којом се артикулише трагична бесмисленост догађаја и времена у коме је настала.

Проучавајући Десанкино дело, Тутњевић је пронашао осам песама које су по свом карактеру и значењу комотно могле да уђу у збирку "Тражим помиловање", али их песникиња није унела. У неким од њих се изравно среће зазив "Тражим помиловање", кога у неким песмама из збирке нема. Због тога је приређивач, не нарушавајући структуру збирке у посебном прилогу објавио и тих осам песама. Посебно је занимљив случај песама "За јеретике", "За охولة" и "За црва који се у срцу роди", које су заједно са још три песме први пут објављене у часопису "Књижевност" 1963. под заједничким надсловом "Тражим помиловање. Из лирске дискусије с Душановим закоником". Поменути три песме нису ушле у збирку, иако први стих сваке од њих гласи "Тра-

ОМИЉЕНА Десанка Максимовић и Тања Крагујевић

жим помиловање", коју је приредио исти аутор.

На основу двадесетогодишњег увида у живот и дело омиљене поетесе, Тутњевић, који је био управник њене задужбине и уредник њених целокупних дела, исцрпно је представио све књижевне жанрове којима се она бавила. Притом, посебно је уочио унутрашње померање у њеном стваралаштву, од лирског према медитативном. Бавио се и аутобиографским у њеној поезији и подсетио на Десанкине речи којима се бранила од знатижељника: "Сви људи који треба да знају моју биографију, знају је, други нека просто читају моје песме".

- Тај утисак ипак, вара: ради се о њеној скромности и малом лукавству коме прибегава када жели да сачува своју приватност - каже Тутњевић, за "Новости". - У суштини, ствар је сасвим другачија, сав је њен живот, заправо, у њеној поезији и слободно се може

- У питању је лична, несвакидашња и супериорна надареност, да се свет неприметно, течно и лако, из стварности пренесе у поезију, коју је песникиња показала, још далеке 1920. када је одједном и на велика

Слатко и уморно

НА питање како се осећа после написане успешне песме, Десанка Максимовић је одговорила: "Осећам се слатко уморна, као после телесних вежби на чистом ваздуху, или као да сам брвном прешла преко понора, или као да сам се на крчком чуну извукла из ускључалог мора."

После рађања песме долази до извесног олакшања, човек се, каже песникиња, "смири, као после испуњења какве страсти".

врата ушла у српско песništво - тврди Тутњевић.

У књизи је и текст "Десанка Максимовић и Иван Горан Ковачић", песнички одговор Десанкин на трагичне догађаје и страдање српског народа деведесетих година прошлог века. Тутњевић је издвојио песму "Црква у пламену", о којој каже:

жим помиловање", док су друге три песме заступљене у књизи:

- Тешко је рећи зашто је песникиња неке своје песме "казнила", тиме што их је изоставила. Реална је претпоставка да је сматрала да су оне, ипак, неупотребљиве у уметничком погледу, недостојне такве збирке. За данашњег читаоца и књижевног истраживача сигурно је да се линија разлике између једних и других песама у том погледу тешко с поуздањем може повући - закључује Тутњевић. ■

За јеретике

Тражим помиловање
за јеретике
који не верују
у душу попаца и душу цвета,
а верују у душу машина,
за људе ма чиме омађијане,
за све отрове и дуване,
за све чиме се човек поштапа
овога света.

За јеретике, нове и старе,
за оне који украј слапа
топљеног гвожђа
стоје као крај Нијагаре,
за оне који се не удостоје
погледом облака ни млада сена,
не сагну се до шљунка ни мака, -
а иду опијени мирисом плина
и шаком челичних опиљака.

За заблудела мишљења и стања
свих времена -
помиловања!

(Једна од песама коју Десанка Максимовић није уврстила у збирку "Тражим помиловање")

Десанка Максимовић (1898-1993)

